

1 **Yayın Etiği İhlallerinin Saptanması ve Bu Amaca Dönük Yazılımlar**

YRD.DOÇ.DR. ÖNDER İLGİLİ

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ, TIP FAKÜLTESİ, TIP TARİHİ VE ETİK ANABİLİM DALI

2 **İntihal Saptama Araçları**

- ❖ İntihal saptama araçları 15 yılı aşkın süredir kullanımdadır.
- ❖ Turnitin en yaygın olarak bilinen intihal saptama servisedir.
- ❖ Turnitin Dr. John Barrie tarafından Berkeley Üniversitesinde 1994 yılında geliştirilmiş ve günümüzde 85'in üzerinde ülkede kullanılmaktadır.
- ❖ iThenticate'in geliştirilmesi 2007 yılına rast gelmektedir.
- ❖

3 **Turnitin**

- ❖ Orjinal adı "plagiarism.com" olarak başlayan, iparadigms isimli Amerikan firması tarafından geliştirilen, bağımsız eğitimciler ve kurumları kayıt ederek hizmet sunmaya başlayan bir yapıdır.
- ❖ Öğretmenler ve profesörler yazıları web sitesine yüklemekte bir gün ya da daha uzun bir süre sonra sonuç almaktadırlar.
- ❖ Sistem yüklenen yazıları internet içerikleri, paper-mill essays gibi geniş, üniversite ve lise öğrencilerine dönem ödevi satışı yapan veri tabanları ve turnitin'e daha önce yüklenen yazılarla (337 milyon yazı ve her gün 190 000 artmaktadır.) karşılaştırmaktadır.
- ❖

4 **Turnitin**

- ❖ Tipik bir üyelik yaklaşık 2000-3000 sterlline malolmakta ve her yüklenen yazı için metin büyüklüğü ile orantılı bir ücret yansıtılmaktadır.
- ❖

5 **iThenticate**

- ❖ iThenticate firmanın farklı müşteri profile için oluşturduğu hizmet sunumudur.
- ❖ Turnitin daha çok eğitimcilerin sınıf ortamında öğrencilerin çalışmalarını kontrollerini amaçlarken, iThenticate mezuniyet sonrası öğrenciler, akademik personel ve araştırmacıları hedeflemektedir.
- ❖ İki sistemde orjinalite kontrolü yapmakla birlikte, Turnitin'de notlandırma hizmeti de verilmektedir.
- ❖ İki sistemde taranan veri tabanları da farklılık göstermektedir.

6 **Turnitin**

- ❖ Turnitin:
 - Web sayfaları (45 milyar web sayfası)
 - Bilimsel veri tabanı ortaklıkları (130 milyon makale)
 - Öğrenci ödev veri bankaları
- ❖

7 **iThenticate**

- ❖ Web sayfaları (60 milyar ve hergün 10 milyon artmaktadır)
- ❖ Bilimsel yayıncılar cross check destekli 590 üzeri yayıncı (scientific, technical and medical (STM) publishers)
 - American Chemical Society

- American Institute of Physics
- Elsevier
- IEEE
- Institute of Physics
- Lippincott Williams & Wilkins
-
-

8 iThenticate

- ❖ Online – offline veritabanı ortaklıkları (leading aggregators, databases and content providers)
 - ABC CLIO
 - Cengage Learning
 - EBSCOHost: 2.7m periodicals, biographies, brochures, encyclopedias, magazines, journals, books, and abstracts
 - Emerald Journals
 - Gale: 86m articles
 - Pearson, McGraw-Hill and Wiley: 2,000+ academic textbooks
 - ProQuest: 300,000+ theses and dissertations
 - PubMed/MedLine: 1.4m abstracts and citations; medical resources
 - SAGE Reference: 160+ encyclopedia titles

9 Turnitin

- ❖ Turnitin kullanımında herhangi bir yazılım yüklenmesi gerekmeksizin dosyalar turnitin web sitesine yüklenmektedir.
- ❖ Orjinalite raporu sistemin taradığı kaynaklarla gerçekleştirilen karşılaştırma sonrasında saptanan benzerlik oranı 5'li bir derecelendirme ile uyumlu olarak renklendirilerek sunulmaktadır.
 - Mavi (20 kelimedenden az)
 - Yeşil (0-24 %)
 - Sarı (25-49%)
 - Turuncu (50-74 %)
 - Kırmızı (75-100 %)
- ❖ Sistem benzerlik sağlanan metinlere ulaşarak birebir karşılaştırmaya olanak sağlamak amacı ile yine renk kodlaması yapılmış linkler sağlamaktadır.

10 Turnitin, iThenticate

- ❖ Turnitin sisteminde yüklenen yazılar veri tabanına otomatik olarak dahil edilirken iThenticate sisteminde veri tabanına kaydedilmemektedir.
- ❖ Turnitinde control edilebilecek yazı sayfa üst limiti 100 iken iThenticate sistemi 400 sayfaya kadar eserleri kabul etmektedir.
- ❖ İki sistemde MS Word, Word XML, WordPerfect, PostScript, PDF, HTML, RTF, HWP, plain text formatında dosyaları Kabul ederken Turnitin ek olarak Powerpoint dosyalarını, iThenticate'de ek olarak OpenOffice (ODT) dosyalarını kabul etmektedir.

11 Turnitin, iThenticate

12 CrossCheck

- ❖ iThenticate ile kurulmuş bir işbirliği olup, yayıncıların materyallerin orjinalliklerini kontrol aşamasında, bir başka yayıncının ortamında yer alan atıflara direct bağlantı ve karşılaştırma olanağı

sunmakta, bunun için gerekli linkleri sağlamaktadır.

13 Alternatif Araçlara Örnekler

- ❖ VAST (The visualization and analysis of similarity tool): Dokümanlar arası görsel benzerlikleri açığa çıkaran ve iki belgeyi yanyana benzerlik artışını da metinde çaprazlama olarak yer alan koyu renk ile göstermektedir.
- ❖ FreeStyler: (stylometric program, tarz, biçem programı): Yazım stilindeki beklenmeyen değişiklikleri saptayan bir yazılımdır. Yazının okunma yaşı, yazım kuralı kabulleri, noktalama, paragraph yapıları karşılaştırılarak farklı bölümler uygun olmayan alıntı şüphesi ile raporlanmaktadır.

14 Alternatif Araçlara Örnekler

- ❖ WordCheck (<http://www.wordchecksyste.ms.com>): Tek başına arşiv bağlantısız çalışan bir program olup, dış kaynaklarla karşılaştırma yerine aynı kurs kapsamında yer alan öğrenciler arası danışıklı durumları saptamaktadır. Bu amaçla eğitimci tüm sınıfın yazılarını program hafızasına yüklemekte ve sınıf içi karşılaştırma program tarafından gerçekleştirilmektedir.
- ❖ EVE2 (<http://www.canexus.com/eve>) (Essay Verification Engine) Ticari bir uygulama olup kullanıcı bilgisayarına indirilmesi saonrası kullanılabilir. Öğrencilerin internette yer alan materyallerden kopyalama yapıp yapmadıklarını saptamaktadır. Kopyalanan bölümler kırmızı ile üstü çizilmiş bir rapor sunmaktadır. İntihal oranı, kopyalama yapılan internet adresi de sunulmaktadır. Sadece HTML formatındaki verileri taraması ve internette World Wide Web kapsamında daha pek çok veri bulunması gerekçesi ile 2001 tarihli Joint Information Systems Committee (JISC İngiltere) raporu ile yetersiz bulunmuştur. 4000 kelimelik bir yazının raporlanması 3 dk almaktadır.

15 Tartışmalar

- ❖ Aynı yazar grubunun isimleri, daha önceki yayınlarında da geçtiği için metin eşleştirici program tarafından saptanmış ve benzerlik oranına eklendiği bildirilmiştir. Yazarın yazışma adresi de yine daha önce yayınladığı bir makale ile örtüşmüş ve benzerlik oranına katkıda bulunduğu öne sürülmektedir. Makalelerde atıfta bulunulan kaynak bölümünün de benzerlik indeksine önemli bir katkıda bulunduğu ifade edilmiştir.
- ❖ Kurala göre altı kelime ve üzerinde birebir alıntılar intihal riski nedeniyle bilgisayar yazılımları tarafından saptanmaktadır. Bu kısımların standart bilgi (common knowledge), yaygın kullanılan kalıplar (Standard phrase), genel geçer bilgileri içeriyorsa intihal olarak değerlendirilmemesi gerektiği iddia edilmektedir.

16 Tartışmalar

- ❖ Sağlık bilimlerinde orjinal araştırmalarda çoğunlukla standart protokollerin kullanılması nedeni ile metot bölümündeki benzerliklerin intihal olarak değerlendirilmemesi ileri sürülmektedir.
- ❖ Periyodik olarak farklı zamanlarda farklı yayınlara kaynak teşkil eden uzun süreli çalışmalarda da yüksek benzerlik oranı intihal olarak değerlendirilmemesi iddiası dile getirilmektedir. Yöntem bölümü zorunlu olarak aynı olacaktır.
- ❖ İntihal varlığına karar verecek mercinin editor olduğu, bilgisayar programının veri sağladığı bir karar sağlamadığının editörlerce iyi kavranmış olması gerektiği dile getirilmektedir.

17 Tartışmalar

- ❖ Elektronik taramalar:
 - Gönderilen tüm makalelere yapılabilir,
 - Editöryal değerlendirme sonrası hakemlere gidecek makalelere uygulanabilir,
 - Hakem görüşleri sonrası kabul edilmesi düşünülen makalelere yapılabilir.
 - İlk seçenek zaman kaybı ve maliyet olarak dezavantajlı olarak sunulmuştur.
 -

18 Tartışmalar

- ❖ İntihal saptama sistemleri dijital arşivler olmaları niteliği ile de etik açıdan ele alınması gereken yapılardır. Turnitin arşivi yazarlardan bağımsız olarak merkezi mülkiyet kontrolündedir.
- ❖ Yazı yükleyen öğrenciler için izin alınması gerekmeseyse bile eğitimcilerin Turnitin kullandıklarını öğrencilere bildirmeleri, yazılarını Turnitin sistemine yüklemeyen önce öğrencilerden izinlerini almaları uygun olacaktır.
- ❖ Şirket kendini arşivlemenin intihal ile mücadelede kaçınılmaz olduğu argümanı ile savunmaktadır.
- ❖ McGill Üniversitesinden bir öğrenci Turnitin sisteminin kullanıcıların yazılarını kendi veri bankasına dahil ederek bu yolla ekonomik kazanç elde etmek ve yazı yükleyen öğrencilere hiçbir ücret ödememekle suçlanmaktadır. Bu davalar sistemin sürdürülebilirliğini şüpheye düşürmektedir.

19 Tartışmalar

- ❖ Öğrenciler ek olarak herkesin çalışmasının sisteme yüklenmesi ile, herkesin masum olduğu kanıtlanana kadar baştan suçlu olarak görüldüğünü, bunun bir kişinin suçu ispatlanana kadar suçsuz sayılması yönündeki evrensel hukuk ilkesi ile uyumsuz olduğunu dile getirmektedirler. Yale Üniversitesi Dekanı Peter Salovey bu tip uygulamalara bir güvensizlik ortamı yaratacağı gerekçesi ile karşı olduğunu ifade etmiştir. Bu ortam yakalanmamanın yollarının arayışına ve aşağıya çeken bir yarışa yol açabilecektir.
- ❖ İngiliz profesörü Lawrence Manley bu aracın eğitimcinin intihal şüphesi yaratacak nedenleri olması durumunda yararlı olacağını ifade etmektedir.

20 Tartışmalar

- ❖ Büyük güç beraberinde büyük sorumluluk gerektirir.
- ❖ Güç yozlaştırır, büyük güç kesinlikle yozlaştırır.
- ❖ Ticari intihal saptama araçları ile intihalin gündeme gelme sıklığı arasında bir ilişki olasılığı dile getirilmektedir.